

LAKOISTA ⁹⁶

Työväen lakot ovat viime vuosina tulleet Venäjällä tavatoman tiheiksi. Ei ole ainuttakaan teollisuusläänää, missä ei olisi ollut useita lakkoja. Ja suurissa kaupungeissa lakot eivät lakkaa laisinkaan. Sen tähden onkin ymmärrettävää, että niin tietoiset työläiset kuin sosialistitkin esittävät itselleen yhä useammin kysymyksen lakkojen merkityksestä, lakkojen läpivientikeinoista ja sosialistien lakkoihin-osallistumistehtävistä.

Me haluamme tehdä yrityksen esittää eräitä käsityksiämme näistä kysymyksistä. Ensimmäisessä kirjoituksessa aiomme puhua yleensä lakkojen merkityksestä työväenliikkeessä; toisessa kirjoituksessa — lakkoja vastaan tähdätyistä Venäjän laeista, kolmannessa kirjoituksessa siitä, miten Venäjällä on pidetty ja pidetään lakkoja ja miten tietoisten työläisten tulee niihin suhtautua.

I

Ennen kaikkea on asetettava kysymys, millä tämä lakkojen syntyminen ja leviäminen on selitettävissä. Jokainen, joka palauttaa mieleensä kaikki ne lakkotapaukset, jotka hän tuntee omasta kokemuksestaan, toisten kertomina taikka sanomalehdistä,— huomaa heti, että lakkoja puhkeaa ja ne leviävät siellä, missä syntyy ja leviää suurtehtaita. Useita satoja (ja toisinaan jopa tuhansiakin) työläisiä käsittävien suurtehtaiden joukosta löytynee tuskin yhtään sellaista, missä työläiset eivät olisi olleet kertaakaan lakossa. Silloin kun Venäjällä oli vähän suurtehtaita, lakkojakin oli vähän, mutta siitä lähtien, kun suurtehtaat

ovat lisääntyneet nopeasti niin vanhoilla teollisuusseuduilla kuin uusissakin kaupungeissa ja kylissä,— siitä lähtien lakot ovat käyneet yhä tiheämmiksi.

Mistä johtuu se, että tehdasmainen suurtuotanto johtaa aina lakkoihin? Se johtuu siitä, että kapitalismin kiertämättömänä seurauksena on työläisten taistelu isäntiä vastaan, ja tuotannon muodostuttua suurtuotannoksi tämä taistelu muodostuu ehdottomasti lakkotaisteluksi.

Selittäkäämme sitä.

Kapitalismiksi sanotaan sellaista yhteiskuntajärjestelmää, jolloin maa, tehtaat, työvälineet y.m. kuuluvat vähälukuiselle maanomistajien ja kapitalistien joukolle, kun taas kansanjoukoilla ei ole mitään taikka juuri mitään omaisuutta ja niiden on sen vuoksi pakko palkkautua työntekijöiksi. Maanomistajat ja tehtailijat palkkaavat työläisiä, pakoittavat nämä valmistamaan yksiä taikka toisia tuotteita, joita he sitten myyvät markkinoilla. Tällöin tehtailijat maksavat työläisille vain sellaista palkkaa, että työläiset perheineen voivat juuri ja juuri tulla sillä toimeen ja kaiken sen, mitä työläinen tuottaa yli tämän tuotemäärän, tehtailija panee omaan taskuunsa, se on hänen voittonsa. Näin muodoin kapitalistisen talouden oloissa suuri joukko väkeä on palkkatyössä toisilla ihmisillä, ei työskentele itseään varten, vaan maksusta isännille. On selvää, että isännät koettavat aina alentaa palkkoja: mitä vähemmän he antavat työläiselle, sitä enemmän heille jää voittoa. Työläiset taas koettavat saada mahdollisimman paljon palkkaa voidakseen ravita koko perheen kylläisellä ja terveellisellä ravinnolla, asua hyvissä asunnoissa ja pukeutua niinkuin kaikki muutkin eikä kerjäläisten tapaan. Täten siis isäntien ja työläisten välillä on käynnissä ainainen taistelu työpalkoista: isännällä on oikeus palkata sellainen työläinen kuin hän haluaa ja siksi hän etsii halvinta. Työläisellä on vapaa oikeus palkkautua mille isännälle hän haluaa, ja hän etsii kalleinta, joka maksaisi parempaa palkkaa. Työskentelipä työläinen maalla tai kaupungissa, palkkautukoon hän sitten tilanherralle, rikkaalle maalaisisännälle, urakoitsijalle taikka tehtailijalle,— hän tinkii aina isännän kanssa, taistelee tämän kanssa palkasta.

Mutta voiko työläinen käydä tätä taistelua yksinään? Työläisväkeä tulee yhä enemmän: talonpojat köyhtyvät ja pakenevat kylistä kaupunkiin ja tehtaisiin. Tilanherrat ja

tehtailijat ottavat käytäntöön koneita, jotka vievät työläisiltä työn. Kaupunkeihin karttuu yhä enemmän työttömiä, maaseudulle yhä enemmän köyhiä; nälkäinen väki polkee palkat yhä alemmaksi ja alemmaksi. Työläisen käy mahdottomaksi taistella yksinään isäntää vastaan. Jos työläinen vaatii kunnon palkkaa tahi kieltäytyy suostumasta palkan alenukseen, niin isäntä vastaa: mene tiehesi, porttien ulkopuolella on kyllin paljon nälkäisiä, he tekevät työt mielellään pienelläkin palkalla.

Kun kansan köyhtyminen saavuttaa sen asteen, että niin kaupungeissa kuin maaseudullakin on alati joukottain työttömiä väkeä tehtailijain kasatessa itselleen äärettömiä rikkauksia ja miljonäärien tunkiessa pois pikkuisäntiä, silloin yksityinen työläinen käy *aivan voimattomaksi* kapitalistin edessä. Kapitalisti saa tilaisuuden painaa työläisen aivan alas, näännyttää hänet kuoliaaksi pakkotyömaisessä työssä eikä ainoastaan hänet, vaan myös hänen vaimonsa ja lapsensa. Todellakin, silmäilkääpä niitä ammattialoja, joilla työläiset eivät ole vielä kyenneet hankkimaan itselleen lain-suojaa ja joilla työläiset eivät voi tehdä vastarintaa kapitalisteille, niin huomaatte tavattoman pitkän, aina 17—19 tuntia kestävästä työpäivästä, näette 5—6 vuoden ikäisten lasten ponnistelevan yli voimiansa työssä, huomaatte ainaisesti nälässä olevien ja vähitellen nälkään nääntyvien työläisten sukupolven. Esimerkki: ne työläiset, jotka tekevät kotonaan työtä kapitalisteille; ja jokainen työläinen muistaa vielä paljon, paljon muita esimerkkejä! Ei edes orjuuden eikä maaorjuuden aikana työkansan sorto ole ollut koskaan niin hirveää kuin se, johon kapitalistit päätyvät, elleivät työläiset kykene tekemään vastarintaa heille, elleivät he kykene hankkimaan itselleen lakeja, jotka rajoittaisivat isäntien mielivaltaa.

Ja niinpä estääkseen saattamasta itseään tuollaiseen äärimmäiseen olotilaan, työläiset ryhtyvät epätoivoiseen taisteluun. Huomattuaan, että kukin heistä on yksilönä aivan voimaton ja vaarassa joutua tuohon pääoman sorrton alla, työläiset alkavat nousta yhteisvoimin kapinaan isäntiään vastaan. Syntyy työläisten lakkoja. Alussa työläiset eivät useinkaan edes ymmärrä, mitä he tavoittelevat, eivätkä ole tietoisia siitä, *mitä varten* he niin tekevät: he ilman muuta särkevät koneita ja hävittävät tehtaita. He tahtovat vain ilmaista suuttumuksensa tehtailijoille, he kokeilevat yhteisiä

voimiaan päästäkseen sietämättömästä tilastaan tietämättä vielä, minkä takia nimenomaan heidän asemansa on niin toivoton ja mihin heidän on pyrittävä.

Työläisten suuttumus on kaikissa maissa alkanut erillisistä kapinoista — mellakoista, kuten poliisit ja tehtailijat nimittävät niitä meillä. Kaikissa maissa nämä erilliset kapinat ovat synnyttäneet toisaalta enemmän tai vähemmän rauhallista lakkoilua, ja toisaalta työväenluokan kaikkinaista taistelua vapautuksensa puolesta.

Mikä merkitys on lakoilla työväenluokan taistelussa? Vastataksemme tähän kysymykseen meidän on ensin pysähdyttävä tässä yksityiskohtaisemmin lakkoihin. Koska — kuten olemme huomanneet — työläisen palkka määräytyy isännän ja työmiehen välisen sopimuksen perusteella ja yksityinen työläinen osoittautuu tällöin kerrassaan voimattomaksi, niin selvää on, että työläisten on ehdottomasti yhteisvoimin puolustettava vaatimuksiaan, heidän on ehdottomasti järjestettävä lakkoja voidakseen estää isäntiä alentamasta palkkaa taikka saadakseen itselleen parempaa palkkaa. Ja todellakin, ei ole yhtään sellaista kapitalistisen järjestelmän maata, missä ei olisi työväen lakkoja. Kaikissa Euroopan valtioissa ja Amerikassa työläiset tuntevat itsensä kaikkialla yksilönä voimattomiksi ja voivat tehdä isännille vastarintaa vain yhteisesti, joko järjestämällä lakkoja taikka uhkaamalla lakolla. Ja mitä pitemmälle kapitalismi kehittyy, mitä nopeampaa on suurtehtaiden kasvu, mitä suuremmalla voimalla suurkapitalistit tunkevat pois pikkukapitalisteja — sitä tarpeellisemmaksi käy työläisten yhteinen vastarinta, sillä sitä kärkevämmäksi käy työttömyys, sitä voimakkaampaa on kilpailu kapitalistien välillä, jotka pyrkivät tuottamaan tavaroita mahdollisimman halvalla (jonka vuoksi työläisillekin pitää maksaa mahdollisimman vähän), sitä voimakkaampia ovat teollisuuden vaihtelut ja pulat*. Kun teollisuus kukoistaa, niin silloin tehtailijat saavat suuria voittoja eivätkä edes ajattelekaan jakaa niitä työläisten kanssa; sen sijaan pulan aikana tehtailijat koettavat

* Joskus toisella kertaa me puhumme yksityiskohtaisemmin teollisuuspulista ja siitä, mikä merkitys niillä on työläisille. Tässä yhteydessä huomautamme vain, että Venäjällä ovat teollisuusasiat viime vuosina sujuneet mainiosti, teollisuus on „kukoistanut“, mutta nyt (vuoden 1899 lopulla) on jo havaittavissa selviä merkkejä siitä, että tämä „kukoistus“ on päättyvä pulaan: tavaroiden markkinoinnisen häiriintymiseen, tehtailijoiden vararikkoihin, plenisäntien taloudelliseen häviöön ja työläisten hirvittävään hätään (työttömyyteen, palkkojen alentamiseen j.n.e.).

säilyttää tappiot työläisten kannettaviksi. Lakkojen välttämättömyys kapitalistisessa yhteiskunnassa on Euroopan maissa siinä määrin kaikkien tunnustama, että siellä laki ei kiellä järjestämästä lakkoja, ainoastaan Venäjällä ovat säilyneet voimassa villit lakkoja vastaan tähdätyt lait (näistä laeista ja niiden käytöstä tulemme puhumaan toisella kertaa).

Mutta johtuen itse kapitalistisen järjestelmän olemuksesta lakot merkitsevät työväenluokan taistelun alkamista tätä yhteiskuntajärjestelmää vastaan. Kun rikkaita kapitalisteja vastassa on yksityisiä omistamattomia työläisiä, niin se merkitsee työläisten täydellistä orjuuttamista. Mutta asia muuttuu, kun nämä omistamattomat työläiset liittyvät yhteen. Mitkään rikkaudet eivät tuota mitään hyötyä kapitalisteille, elleivät he löydä työläisiä, jotka suostuvat yhdistämään työnsä heidän työvälineisiinsä ja materiaaleihinsa ja tuottamaan uusia rikkauksia. Silloin kun työläiset ovat yksitellen tekemisissä isäntien kanssa, he pysyvät todellisina orjina tehden ikuisesti leipäpalasta työtä vieraan henkilön hyväksi, pysyen ikuisesti nöyrinä ja mykkinä palkkalaisina. Mutta kun työläiset yhteisesti esittävät vaatimuksensa ja kieltäytyvät alistumasta sille, jolla on paksu rahapussi, silloin työläiset lakkaavat olemasta orjia, heistä tulee ihmisiä, he alkavat vaatia, ettei heidän työnsä ainoastaan kasaisi rikkauksia kouralliselle tyhjätöimittäjia, vaan antaisi työtätekeville mahdollisuuden elää ihmiselämää. Orjat alkavat vaatia itselleen isännyyttä — ettei heidän tarvitsisi raataa ja elää siten, kuin tilanherrat ja kapitalistit haluavat, vaan siten, kuin itse työtätekevät haluavat. Sen tähden lakot aina synnyttävätkin sellaista kauhua kapitalisteissa, koska ne alkavat horjuttaa heidän herruuttaan. „Kaikki pyörät pysähtyvät, jos sitä sinun väkevä kätesi haluaa”, — sanotaan eräässä saksalaisten työläisten laulussa työväenluokasta. Ja todellakin: tehtaat, tilanherrojen taloudet, koneet, rautatiet y.m. y.m. — kaikki ne ovat aivan kuin saman suunnattoman koneiston pyöriä, — tämä koneisto hankkii erilaisia tuotteita, jalostaa niitä ja toimittaa sinne, minne tarvitaan. Koko tätä koneistoa käyttää *työmies*, joka muokkaa maata, louhii malmia, valmistaa tavaroita tehtaissa, rakentaa taloja, työpajoja, rautateitä. Työläisten kieltäytyessä työskentelemästä koko tämä koneisto uhkaa pysähtyä. Jokainen lakko muistuttaa kapitalisteille, että todellisia isäntiä eivät ole he, vaan

työläiset, jotka alkavat yhä äänekkäämmin ja äänekkäämmin vaatia oikeuksiaan. Jokainen lakko muistuttaa työläisille, ettei heidän asemansa ole toivoton, että he eivät ole yksin. Katsokaa, miten äärettömän suuri vaikutus lakolla on sekä lakkolaisiin että naapuritehtaiden ja lähimpien tehtaiden työläisiin taikka saman tuotantoalan tehtaiden työläisiin. Tavallisena rauhan aikana työläinen kantaa vaiti taakkaansa, ei hangoittele isäntää vastaan eikä puntaroi asemaansa. Lakon aikana hän lausuu äänekkäästi julki vaatimuksensa, hän muistuttaa isännille kaikista heidän ahdisteluistaan, hän vaatii oikeuksiaan, hän ei ajattele ainoastaan itseään eikä vain omaa palkkaansa — hän ajattelee myös kaikkia tovereitaan, jotka ovat yhdessä hänen kanssaan jättäneet työnsä ja kannattavat työväen asiaa pelkäämättä kärsimyksiä. Jokainen lakko tuo tullessaan työläiselle paljon kärsimyksiä ja sellaisia kauheita kärsimyksiä, joita voidaan verrata vain sodan aiheuttamiin onnettomuuksiin: perheet näkevät nälkää, ansion menetys, usein vangitseminen tai karkoitus siitä kaupungista, jossa hän on tottunut elämään ja jossa hänellä on työnsä. Ja kaikista näistä vaivoista huolimatta työläiset halveksuvat niitä, jotka luopuvat kaikista tovereistaan ja menevät kauppoihin isännän kanssa. Lakon aiheuttamista kärsimyksistä huolimatta naapuritehtaiden työläiset valtaa aina innostus, kun he näkevät tovereidensa ryhtyneen taisteluun. „Ihmiset, jotka kestävät moisia vaivoja murtaakseen yhden ainoan porvarin vastarinnan, kykenevät murtamaan myöskin koko porvariston voiman”⁹⁷, sanoi eräs suuri sosialismin opettaja Engels Englannin työläisten lakoista. Usein tarvitsee vain yhden tehtaan ryhtyä lakkoon, kun heti alkaa useita lakkoja monilla tehtailla. Niin suuri on lakkohen moraallinen vaikutus, niin tarttuva vaikutus on työläisiin sillä, kun he näkevät toverinsa muuttuvan edes vähäksi aikaa orjista tasavertaisiksi ihmisiksi rikkaitten kanssa! Jokainen lakko tuo työläisten mieleen tavattomalla voimalla ajatuksen sosialismista — taistelusta, jota koko työväenluokan on käytävä vapautuakseen pääoman sorrosta. Sängen usein on ollut niin, että jonkin tehtaan tai tuotantoalan, jonkin kaupungin työläiset eivät ole ennen suurta lakkoa juuri ollenkaan tienneet mitään sosialismista eivätkä ajatelleet sitä, — mutta lakon jälkeen kerhojen ja liittojen leviäminen heidän keskuudessaan käy yhä voimak-

kaammaksi ja yhä useammasta ja useammasta työläisestä tulee sosialisti.

Lakko opettaa työläisiä ymmärtämään, missä on isäntien ja missä työläisten voima, se ei opeta ajattelemaan yksistään vain omaa isäntää eikä yksistään vain läheisimpiä tovereita, vaan kaikkia isäntiä, koko kapitalistiluokkaa ja koko työläisluokkaa. Kun tehtailija, joka on kahminut itselleen miljoonia useampien työläissukupolvien työllä, ei suostu vaatimattomirpaankaan palkanlisäykseen, vaan koettaa jopa alentaa palkkaa entisestäänkin ja, jos työläiset nousevat vastarintaan, heittää kadulle tuhansia nälkäisiä perheitä,— silloin työläiset näkevät selvästi, että kapitalistien luokka kokonaisuudessaan on koko työväenluokan vihollinen, että työläiset voivat luottaa vain itseensä ja yhteenliittymiseensä. Hyvin usein käy niin, että tehtailija koettaa kaikin voimin pettää työläisiä, tekeytyä heidän hyväntekijäkseen, verhota harjoittamansa työläisten riiston jollakin tyhjällä anti-palalla, joillakin valheellisilla lupauksilla. Jokainen lakko lyö aina yhdellä iskulla murskaksi koko tuon valheen, osoittaen työläisille, että heidän „hyväntekijänsä” on susi lampaan nahassa.

Mutta lakko avaa työläisten silmät ei ainoastaan kapitalisteihin nähden, vaan myöskin hallitukseen ja lakeihin nähden. Aivan samoin kuin tehtailijat yrittävät tekeytyä työläisten hyväntekijöiksi, niin virkamiehetkin ja heidän kätyrinsä koettavat uskotella työläisille, että tsaari ja tsaarihallitus huolehtivat yhtä oikeudenmukaisesti niin tehtailijoista kuin työläisistäkin. Työläinen ei tunne lakeja, hän ei ole tekemisissä virkamiesten, varsinkaan ylempien kanssa, ja siksi hän useinkin uskoo kaiken tuon. Mutta sitten puhkeaa lakko. Tehtaalle ilmestyy prokuraattori, tehdastarkastaja, poliisi, usein sotaväkeäkin. Työläiset saavat tietää rikkoneensa lakia: laki sallii tehtailijoiden sekä kokoontua että puhua avoimesti siitä, miten työläisten palkkaa olisi alennettava, mutta jos työläiset sopivat yhteisesti asioista, niin heidät julistetaan rikollisiksi! Työläisiä hädetään asunnoistaan; poliisi sulkee puodit, joista työläiset voisivat saada velaksi elintarvikkeita, sotilaita koetetaan usuttaa työläisten kimppuun silloinkin, kun työläiset käyttäytyvät aivan tyynesti ja rauhallisesti. Sotilaita käsketään jopa ampumaankin työläisiä, ja kun he surmaavat aseettomia työläisiä ampuessaan pakenevia selkään, niin itse tsaari

lähettää sotaväelle kiitoksensa (siten tsaari kiitti sotilaita, jotka tappoivat lakkoilevia työläisiä Jaroslavlissa vuonna 1895). Jokaiselle työläiselle käy selväksi, että tsaarihallitus on hänen julmin vihollisensa, joka suojelee kapitalisteja ja sitoo työläisten sekä kädet että jalat. Työläinen alkaa ymmärtää, että lait säädetään yksinomaan rikkaiden etuja silmällä pitäen, että virkamiehetkin ajavat näiden etuja, että työväeltä tukitaan suu eikä sille anneta mahdollisuutta tuoda julki tarpeitaan, että työväenluokan pitää ehdottomasti vaatia itselleen lakko-oikeutta, oikeutta julkaista työväen lehtiä, oikeutta ottaa osaa kansan edustuslaitokseen, joka on säätävä lakeja ja valvova niiden täytäntöönpanoa. Hallitus itsekin ymmärtää varsin hyvin, että lakot aavaavat työläisten silmät, ja senpätakia se niin kovin pelkääkin lakkoja, pyrkii hinnalla millä hyvänsä tukahduttamaan ne mahdollisimman nopeasti. Muuan saksalainen sisäasiain ministeri, joka tuli kuuluisaksi erittäinkin siitä, että hän vainosi kaikin voimin sosialisteja ja tietoisia työläisiä, ei suotta sanonut kerran kansanedustajien edessä: „jokaisen lakon takaa kurkkii vallankumouksen hydra (hirviö)”; jokaisen lakon yhteydessä työläisessä lujittuu ja kehittyy tietoisuus siitä, että hallitus on hänen vihollisensa, että työväenluokan on valmistauduttava taisteluun sitä vastaan kansan oikeuksien puolesta.

Siis lakot totuttavat työläisiä liittymään yhteen, lakot osoittavat heille, että he voivat vain yhteisvoimin käydä taistelua kapitalisteja vastaan, lakot opettavat työläisiä ajattelemaan koko työväenluokan taistelua koko tehtailijaluokkaa ja itsevaltaista poliisihallitusta vastaan. Senpätakia juuri sosialistit nimittävätkin lakkoja „sodankäynnin kouluksi”, kouluksi, jossa työläiset oppivat käymään sotaa vihollisiaan vastaan koko kansan ja kaikkien työtätekevien vapauttamiseksi virkamiesten sorrosta ja pääoman sorrosta.

Mutta „sodankäynnin koulu” ei vielä ole itse sotaa. Lakkojen saadessa laajan levinneisyyden työläisten keskuudessa, eräät työläiset (ja eräät sosialistit) alkavat luulla, että työväenluokka voikin rajoittua yksistään lakkoihin ja lakko-rahastoihin taikka yhdistyksiin, että työväenluokka voi yksistään lakkojen avulla hankkia vakavaa parannusta asemaansa jopa vapautuksenkin itselleen. Nähdessään, mikä voima on työläisten yhteenliittymisellä ja yksin heidän pienilläkin lakoillaan, eräät luulevat, että työläisten tarvitsee

vain järjestää yleislakko koko maassa — ja työläiset voivat saada kapitalisteilta ja hallitukselta, mitä he vain haluavat. Tällaisen ajatuksen esittivät muidenkin maiden työläiset silloin, kun työväenliike oli vasta alulla ja työläiset olivat vielä kovin kokemattomia. *Mutta tämä ajatus on virheellinen.* Lakot ovat *eräänä* keinona, jonka avulla työväenluokka taistelee vapautuksensa puolesta, mutta ei ainoa keino, ja elleivät työläiset kiinnitä huomiota muihin taistelukeinoihin, niin he viivästyttävät siten työväenluokan kasvua ja menestyksiä. Todellakin, lakkojen menestyksellistä käymistä varten tarvitaan apukassoja työläisten ylläpitämiseksi lakkojen aikana. Tällaisia kassoja työläiset (tavallisesti eri tuotantoalojen, eri käsityö- tai ammattialojen työläiset) järjestävätkin kaikissa maissa, mutta meillä Venäjällä se on erikoisen vaikeata, sillä poliisi nuuskii niitä esiin ja kaappaa rahat, vangitsee työläisiä. Tietysti työläiset osaavat piiloutuakin poliisilta; tietysti tällaisten kassojen perustaminen on hyödyllistä, emmekä me aio kehoittaa työläisiä luopumaan niistä. Mutta on turhaa luulla, että kassoihin voidaan saada paljon jäseniä työväen kassojen ollessa lailla kielletty; ja pienellä jäsenmäärällä työväenkassat taas eivät voi tuoda kovinkaan paljon hyötyä. Ja sitten, niissäkään maissa, joissa työväenyhdistykset voivat toimia vapaasti ja niillä on tavattoman suuria kassoja, niissäkään maissa ei työväenluokka saata mitenkään rajoittua taistelussaan yksistään lakkoihin. Ei tarvita muuta, kuin että teollisuusasioissa tapahtuu häiriö (pula, joka esim. Venäjällä nyt lähenee), — niin tehtailijat jopa tahallaan aiheuttavat lakkoja, sillä heille on toisinaan edullista keskeyttää työt joksikin aikaa, edullista ehdyttää työväen kassoja. Sen tähden työläiset eivät voi mitenkään rajoittua yksistään lakkoihin eikä lakkoyhdistyksiin. Toiseksi, lakot ovat menestyksellisiä vain siellä, missä työläiset ovat jo melko tietoisia, missä he osaavat valita ajankohdan lakkoja varten, osaavat esittää vaatimuksia ja missä heillä on yhteyksiä sosialisteihin voidakseen saada lentolehtisiä ja kirjasia. Mutta tällaisia työläisiä on Venäjällä vielä vähän, ja kaikki voimat on suunnattava siihen, että lisätään heidän lukumääräänsä, tehdään työväen asiaa tunnetuksi suurille työläisjoukoille, tutustutetaan heidät sosialismiin ja työväen taisteluun. Sosialistien ja tietoisten työläisten on yhdessä otettava tämä tehtävä suoritettavakseen perustamalla sitä

varten sosialistinen työväenpuolue. Kolmanneksi, lakot osoittavat työläisille, kuten olemme nähneet, että hallitus on heidän vihollisensa ja että sitä vastaan on taisteltava. Ja lakot ovat todellakin kaikissa maissa opettaneet työväenluokan vähitellen käymään taistelua hallituksia vastaan työläisten oikeuksien ja koko kansan oikeuksien puolesta. Kuten äsken jo sanoimme, tällaista taistelua voi käydä vain sosialistinen työväenpuolue levittämällä työläisten keskuuteen oikeita käsityksiä hallituksesta ja työväen asiasta. Puhumme toiste erikseen siitä, miten meillä Venäjällä ollaan lakossa ja miten tietosten työläisten on käytettävä lakkoja hyväkseen. Tässä yhteydessä meidän on vain mainittava, kuten edellä jo on huomautettu, että lakot ovat „sodankäynnin koulu”, vaan eivät itse sotaa, että lakot ovat vain eräs taistelukeino, vain työväenliikkeen eräs muoto. Työläiset voivat ja heidän täytyy siirtyä ja he todella siirtyvätkin kaikissa maissa yksityisistä lakoista koko työväenluokan taisteluun kaikkien työtätekevien vapautuksen puolesta. Kun kaikista tietoisista työläisistä tulee socialisteja, t.s. niitä, jotka pyrkivät tällaiseen vapautukseen, kun he yhtyvät keskenään koko maan mitassa levittääkseen socialismia työläisten keskuuteen, opettaakseen työläisiä käyttämään kaikkia taistelukeinoja vihollisiaan vastaan, kun he muodostavat socialistisen työväenpuolueen, joka taistelee koko kansan vapauttamiseksi hallituksen sorron alta ja kaikkien työtätekevien vapauttamiseksi pääoman sorrosta,— vasta silloin työväenluokka yhtyy täydellisesti siihen kaikkien maiden työläisten suureen liikkeeseen, joka yhdistää kaikki työläiset ja kohottaa korkealle punalipun, jossa on sanat: „Kaikkien maiden proletaarit, liittykää yhteen!”.

Kirjoitettu vuoden 1899 lopulla

*Julkaistu ensi kerran v. 1924
aikakauslehden „Proletarskaja
Revoljutsija” 8.—9. n:rossa*

*Julkaistaan käsikirjoitusjäljennöksen
mukaan, joka on kirjoitettu
tuntemattomalla käsialalla*